

Omgaan met (sexueel) gedrag

Een heleboel kinderen en jongeren beleven elke dag fijne sportmomenten. Dat gebeurt natuurlijk het liefst op een veilige manier. Een belangrijk aspect daarbij is de **lichamelijke en seksuele integriteit**.

Als sportbegeleiders moeten we de minderjarigen een **omgeving** aanbieden waarin ze **leren omgaan met elkaar** en **zich kunnen ontplooiën**. Kinderen en jongeren ontwikkelen zich immers ook op seksueel vlak en als volwassenen worden wij geacht ervoor te zorgen dat ze dat op een gezonde manier kunnen doen. Op die manier kunnen sportinfrastructuren en sportclubs veilige, gezonde havens zijn voor de volwassenen van morgen.

Om dit thema aan te pakken heeft de sportsector met steun van de Vlaamse overheid intensief samengewerkt om enkele **instrumenten** te voorzien voor de sportorganisaties. Zo is er een raamwerk opge maakt, een handleiding en een sportspecifiek Vlaggensysteem.

ICES voorziet op deze website alle informatie en de mogelijkheid voor het **bestellen** of **downloaden** van deze instrumenten. Daarnaast voorziet ICES ook **vorming** omtrent de handleiding en het vlaggensysteem. Op de vormingspagina vind je een overzicht van alle vormingsmomenten.

De docenten Hoger Redder kregen tijdens hun jaarlijks verplichte bijscholing hiervan reeds een voorsmaakje. Zij kunnen de meegekregen tips alvast gebruiken in de opleidingen en bijscholing voor redders.

Het vlaggensysteem "**sport, een spel met grenzen**" is een handig instrument voor **redders**, bestuurders van een sportorganisatie, sportbegeleiders en sporters om bewust te leren omgaan met lichamelijk of seksueel grensoverschrijdend gedrag. Aan de hand van zes criteria leer je lichamelijk of seksueel grensoverschrijdend gedrag correct inschatten. Zo kan je een situatie beoordelen met een groene, gele, rode of zwarte vlag. Die kleur geeft ook aan hoe je gepast kan reageren.

"Sport, een spel met grenzen" bestaat uit twee delen. In de handleiding wordt de theorie van het

"Vlaggensysteem" uitgelegd en krijg je nuttige achtergrondinformatie over lichamelijk en seksueel grensoverschrijdend gedrag in een sportcontext. Verder bestaat het pakket uit 30 steekkaarten met tekeningen en uitleg over situaties die zich kunnen voordoen. Door hiermee aan de slag te gaan, leer je hoe je de theorie kan toepassen wanneer je zelf geconfronteerd wordt met een lichamelijk of seksueel grensoverschrijdende situatie. Bovendien ontdek je ook tal van nuttige tips, acties en inzichten die van toepassing kunnen zijn in jouw sportomgeving.

Om situaties goed in te schatten, zijn volgende zes criteria belangrijk: toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, ontwikkeling, context en zelfrespect.

grensoverschrijdend

Toestemming

Een lichamelijke of seksueel getinte situatie is alleen oké als alle betrokkenen akkoord gaan en er zich goed bij voelen. Wie betrokken is, begrijpt wat er gebeurt en wat de gevolgen kunnen zijn. Toch is het niet zo dat indien iemand zich niet verzet tegen een bepaalde situatie, dat hij of zij sowieso akkoord gaat of toestemming geeft. Hier kan bijvoorbeeld een trainer alvorens met een bepaalde beweging te helpen, uitleggen wat hij zal doen en vragen of het goed is.

Vrijwilligheid

Dit criteria hangt nauw samen met 'toestemming'. Er mag nooit sprake zijn van dreiging, chantage, groepsdruk of geweld. Een trainer mag bijvoorbeeld zijn sporters niet dwingen om naakt te douchen na een training.

Gelijkwaardigheid

De betrokken personen zijn gelijkwaardig in leeftijd, ontwikkeling, kennis, intelligentie en macht. Een relatie tussen een 14-jarige sporter en een 19-jarige trainer kan bijvoorbeeld niet door de beugel.

Ontwikkeling

Bij elke levensfase zit men in een andere seksuele ontwikkelingsfase. Als een 5-jarige in zijn blootje een showt geeft in de kleedkamer waar ook meisjes bij zijn, is dat een groot verschil met als iemand van 16 jaar dit zou doen.

Context

Seksueel gedrag wordt anders ervaren naargelang de omgeving en de omstandigheden. Het is ontwikkelingsadequaat als een 17-jarig koppel seks heeft, maar dit zou niet passen op bijvoorbeeld een sportkamp of sportstage.

Zelfrespect

Seksueel getinte situaties gaan niet samen met zich beschaamd voelen, zichzelf vernederen of zichzelf in gevaar brengen. Hier hoort bijvoorbeeld veilig vrijen bij, zich goed voelen bij de situatie, ... Als trainer kan je in het beschermen van jongeren hun zelfrespect zeker een (pedagogische) rol hebben.

EEN GROENE VLAG:
AANVAARDBAAR LICHAAMELIJK OF SEKSUEEL GEDRAG

Aanvaardbaar lichamenlijk of seksueel gedrag wil zeggen dat alle zes de criteria zijn vervuld.

REACTIEMOGELIJKHEDEN

- De situatie bekijken/beluisteren.
- De situatie benoemen.
- De situatie bevestigen.
- Bewust niet reageren op de situatie.

EEN GELE VLAG:
LICHT GRENDOERSCHRIJDEND LICHAAMELIJK OF SEKSUEEL GEDRAG

Licht grensoverschrijdend lichamenlijk of seksueel gedrag wil zeggen dat niet alle zes de criteria zijn vervuld. Zulke situaties komen vaak voor: kinderen en jongeren experimenteren, tasten grenzen af en gaan soms lichtjes over de grens. Dat hoort nu eenmaal bij de ontwikkeling, want zo leren ze.

REACTIEMOGELIJKHEDEN

- De situatie bekijken/beluisteren.
- De situatie benoemen en begrenzen.
- Bij kleine kinderen hoef je een gele situatie zelfs niet te begrenzen. Bij hen kan het volstaan ze even af te leiden.
- De situatie verbieden is niet nodig, uitleggen waarom je begrenst wel.

EEN RODE VLAG:
ERNSTIG GRENDOERSCHRIJDEND LICHAAMELIJK OF SEKSUEEL GEDRAG

Bij ernstig grensoverschrijdend lichamenlijk of seksueel gedrag zijn niet alle zes de criteria vervuld en wegen één of meer criteria zwaar door. Ernstig grensoverschrijdende seksuele situaties omvatten ook gedrag dat beledigend of kwetsend is voor anderen, gedrag dat lichamenlijke, emotionele of psychische schade veroorzaakt.

REACTIEMOGELIJKHEDEN

- De situatie bekijken, beluisteren, benoemen.
- De persoon met de situatie confronteren (zonder te veroordelen).
- In plaats van te begrenzen, ga je de situatie verbieden.
- Je legt het best uit waarom je de situatie verbiedt.
- Herstel of bemiddel.

EEN ZWARTE VLAG:
ZWAAR GRENDOERSCHRIJDEND LICHAAMELIJK OF SEKSUEEL GEDRAG

Bij zwaar grensoverschrijdend lichamenlijk of seksueel gedrag zijn niet alle zes de criteria vervuld en wegen één of meer criteria zwaar door. Ook gedrag dat zeer aanstootgevend is en ernstige lichamenlijke, emotionele of psychologische schade kan veroorzaken, vraagt om een zwarte vlag.

REACTIEMOGELIJKHEDEN

- De situatie bekijken, beluisteren, benoemen.
- De persoon niet alleen confronteren en de situatie verbieden, maar ook bestraffen en uitleggen waarom je straft.
- Bij seksueel misbruik, kan je de situatie niet alleen dragen en kan je het best doorverwijzen.

Naargelang er aan bepaalde categorieën al dan niet voldaan wordt, krijgt de situatie een bepaalde gekleurde vlag. Bij elke kleur van vlag hoort een gepaste reactie als **redder**, sporter, trainer en/of bestuurslid.

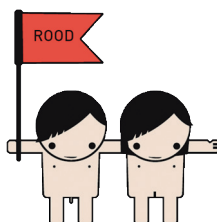
Voorbeelden:

Een collega-redder gaat zonder kloppen de gemeenschappelijke vrouwenkleedkamer (15-17) binnen

- Toestemming: - oké
- Vrijwilligheid: +/- oké
- Gelijkwaardig: - oké
- Ontwikkeling: - oké
- Context: - oké
- Zelfrespect: +/- oké
- Reactie als redder: Leg aan je collega uit dat meisjes recht hebben op privacy tijdens het omkleden. Geef alternatieven (bv.: kloppen en wachten op bevestiging)
- Als bestuur: Gedragscodes opstellen rond privacy en kleedkamergebruik

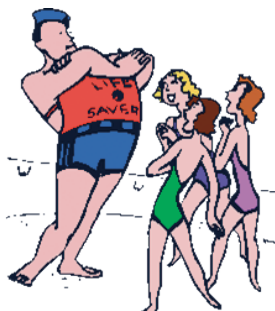
Een jongen (13j) houdt zijn gsm boven de kleedkamer van de meisjes en neemt foto's van meisjes die zich aan het omkleden zijn

- Toestemming: -- oké
- Vrijwilligheid: - oké
- Gelijkwaardigheid: - oké
- Ontwikkeling: oké
- Context: - oké
- Zelfrespect: - oké
- Reactie als redder:
 - Jongen confronteren met gedrag
 - Uitleggen dat het niet kan
 - Bemiddelen (foto's wissen, verontschuldigen)
 - Melden (aan hoofdredder, API, ...)

Eéntje om zelf te proberen!

Een meisje (14) flirt met de redder (+18)

- Welke vlag zou jij geven en waarom?
- Hoe reageer je als redder tov je collega redder en tov de meisjes?

Hopelijk kunnen jullie, als goed getrainde redders, met onderstaande tips gepast omgaan met mogelijk seksueel grensoverschrijdend gedrag waar je getuigen van bent en er een einde aan stellen.